

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת בראשית תשפ"ז

העלון השבועי

מאמר השבוע

מן הרב עובדיה יוסף זצ"ל - דרושים על הפרשה

ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב, טז).

שאל פעם הרבי ר' אלימלך מליזנסק, בעל "נעם אלימלך", את אחיו הרב הצדיק רבי משה וזשא מהאניפולי, הנה בספרי המקבילים מבאר כי בנשמת אדם הראשון היו מקפלות נשמותיהם של כל בני אדם מעולם ועד עולם ועד סוף כל הדורות, אם כן גם נשמתו היתה בכלל נשמת אדם הראשון, וכיצד נתת אחי ר' וזשא היתר לאדם הראשון שיחטא באכילת עץ הדעת ולעבר על מצוות השם יתברך?

השיב לו ר' וזשא: ר' אלימלך אחי, חז"ל (בב"ר פ"ט סי' ו'), אומרים, על הפסוק "והייתם כאלהים יודעי טוב ורע" (בראשית ג, ח), שהנחש דבר דלטוויא על הבורא יתברך, לאמור: מהאילן הזה אכל וברא את העולם, והוא אומר לכם: "לא תאכלו ממנו", כדי שלא תבראו כמות עולמות אחרים. ואלמלא אכל אדם הראשון מעין הדעת, היה כל ימיו מתהלך בהרהורי עברה וכפירה, כי היה אומר בלבו: אלו הייתי שומע בעצת הנחש והייתי אוכל מעין הדעת, הייתי כאלהים יודע טוב ורע, ויש שהיה מהרהר: אם כן מה גדולתו של הקב"ה, שכל אדם יכול להגיע אליה על ידי אכילתו מעין הדעת, וידוע כי הרהורי עברה קשים מעברה. (יומא כט:) ומחשבה זרה מצטרפת כמעשה (קדושין מט:). על כן מוטב היה לאדם הראשון לעבר על מצוות ה' ולאכל מעין הדעת, ויפקחו עיניו לראות שאינו אלא אדם ולא אל, וכל דברי הנחש ועצותיו מהבל ימעטו, מאשר ישא בלבו הרהורי כפירה כל ימיו. ובבחינת מה שאמרו: (נזיר כג:) "גדולה עברה לשמה ממצוה שלא לשמה".

ויתהלך חנוף את האלהים ואיננו כי לקח אתו אלהים (בראשית ה, כד)

פרש רש"י, "צדיק היה, וכל בעיניו לשוב להרשיע, לפיכך מהר הקב"ה וסלקו קדם זמנו, ולכן נאמר: ואיננו כי לקח אותו אלהים, כלומר, ואיננו בעולם למלאות שנותיו". (וכן הוא באהר הקדוש בראשית דף נו:).

וכתב החתם סופר, כי הגם שחנוף התהלך עם ה' והתבודד בחדרי חדרים ופרש מדרך העולם עד שנעשה כמלאך ה' צבאות, ואשר על כן זכה שנעשה למלאך אחר הסתלקותו ונמסרו בידו כל גנאי מרומים, (כמבאר באהר הקדוש שם ובתוס' חולין ס. ויבמות טז:), מפל מקום לא בזה חפץ ה', כי רצונו יתברך שיהיה האדם מערב בין הבריות להשיב רבים מעון, כדרך של אברהם אבינו ע"ה, ולא ברא הקב"ה את העולם הזה למלאכי השרת, אלא לבני אדם, שלאחר שישלימו תעודתם לזכות הרבים, מעלתם גדולה יותר ממלאכי השרת, וכבר אמרו חז"ל, "כל המצוה את הרבים אין חטא בא על ידו". (יומא פו:).

ואלו היה חנוף ממעדיקי הרבים לא היה כנס כל חשש שמא ישוב להרשיע חס ושלום, אף התבודדותו גרמה לו שיחשש הקב"ה שאם ישוב ויתערב עם אנשי דורו ולא יתבודד יותר, שמא יחזר לדרכיהם, ולא יעמד בנסיון, כמו שעמד אברהם אבינו ע"ה, לכן מיד פשהגוע למדרגת מלאך, לקחו אלהים, ונעשה מלאך, כמדתו, ולא הגיע למדרגת אברהם אבינו, ושאר צדיקים, שאמרו עליהם חז"ל: "גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת" (סנהדרין צג:).

ומכאן מוסר השכל ותוכחת מגלה לחכמי הדור הצעירים, להשתדל במלא אוזנם לזכות הרבים ולהשיב רבים מעון וכמו שאמרו באהר הקדוש פרשת תרומה (קכט:), דמאן דעבד נפשחון דחיביא קדשא בריה הוא בריה ליה בכל ברכאן דבריך לאברהם פד עבד נפשחון דחיביא, וקדשא בריה הוא רמי ליה לארבע משריאן עלאין ונטלין ליה ואיהו עאל לשבעין עלמין גניזין דלא זכי להו בר נשא אחרא, ואלמלי הוו ידעי בני נשא כמה תועלתא וזכו גרמי בגיגיהו דאנון חיביא פד זכו להון, הוו אזלי אבתריהו וירדפי לון כמאן דרדף בתר חייו. עין שם. אשרי איש יעשה זאת וכן אדם יחזיק בה. "כי כל המקום אפלו נפש אחת מישראל באלו קנים עולם מלא" (סנהדרין לו:). ה' יתברך יזפנו להיות ממעדיקי הרבים ולעשות נחת רוח לפניו אמן.

שאלה

האם אפשר לברך ברכת הלבנה בתקופת החורף כשהיא מכוסה בענן דק?

תשובה

כתב מרן החיד"א במורה באצבע, (סימן קפד) יזהר שתהא מאירה יפה, ואם יש אפילו ענן דק עליה, לא יברך. וכ"כ בספר כף החיים פלאגי, (סימן לה אות יא) ובספר בן איש חי. (ויקרא כג)

והדבר ידוע דלשון "יזהר" אפילו באופן שיש צד איסור, אינו אסור מעיקר הדין אלא על דרך הזהירות. וכמו שכתב בבית יוסף אבן העזר (סימן קכא) וכ"כ הט"ז (סימן תרסד סוף סק"ו) דמה שכתב מרן בשו"ע שם ס"י אינו מן הדין אלא ממדת חסידות ומשו"ה כתב "יש מי שאומר שיש להזהר" שאינו דרך הלכה פסוקה וברורה. ע"ש. גם מרן החיד"א עצמו במחזיק ברכה (סימן תרל סק"א) כתב דלשון זה אינו מדינא הוא אלא זהירות בעלמא. וכ"כ מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בכמה מקומות בספריו, וכ"כ הראש"ל הרה"ג יצחק יוסף שליט"א בספרו עין יצחק (חלק ג עמוד תקסה הערה ס)

ובפרט שמבואר בשו"ת הרדב"ז (ח"א סימן שמא) והובא במגן אברהם סימן תכו סק"א, שאם המסך שעובר על פני הלבנה הוא ענן דק וקלוש, שעובר דרכו אור הלבנה, עד שנהנה ממנו, ויוכל להכיר בין איסור לפונדיון, וכיו"ב מהדברים הניכרים לאור הלבנה, אז בודאי שיוכל לברך עליה. ע"ש. וכ"כ האחרונים ומהם האליה רבה (סימן תכו סק"ו) והפר"ח (סק"א) ועוד, וכ"פ המשנה ברורה להלכה. (סק"ג)

וגדולה מזו ראיתי בספר מנחת פיתים להגר"מ אריק סימן תכו בשם שו"ת ספר יהושע סימן יד, דאם הרקיע צח ונהנין מאור הלבנה אף שאין רואין אותה בעצמה ג"כ יכולין לברך. וע"ש בסימן טו שהגאון מליסא השיג עליו והוא ז"ל חזר להעמיד דבריו. ע"ש. והובא בספר שערים המצוינים בהלכה (סימן צז סק"ז)

המשך בעמ' 3

סימן קיד - הלכות הזכרת טל ומטר

א מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בתפלת מוסף של יום טוב האחרון של חג (שמחת תורה) ופוסקים בתפלת מוסף של יום טוב הראשון של פסח. ואסור ליחיד להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם, עד שיכריז השליח צבור תחלה. לפיכך אם היה חולה או אנוס לא יקדים תפלתו לתפלת הצבור, לפי שאסור להזכיר עד שיאמר השליח צבור. אבל אם יודע שכבר הכריז השליח צבור, אף על פי שהוא לא שמע מזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם.

ב בימות הגשמים אם לא אמר משיב הרוח ומוריד הגשם, אלא המשיך לומר מוריד הטל, אם נזכר באמצע הברכה, טוב שיחזור לומר מוריד הגשם וימשיך משם והלאה, ואם אמר ברוך אתה ה' מחיה המתים, ימשיך אתה קדוש וכו', ולא יפסיק לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" בין ברכה לברכה.

ואם הזכיר שם ה' אינו רשאי לומר למדני חוקיך ולחזור מאתה גבור, אלא יסיים מחיה המתים, וימשיך כסדר. וכל שהזכיר שם ה' שוב אינו חוזר.

וכל זה לפי מנהגינו שאנו רגילים לומר מוריד הטל בכל ימות הקיץ, וממילא אם בחורף לא הזכיר גשם, בודאי שאמר מוריד הטל כהרגלו, לפיכך אינו צריך לחזור. אבל להנהיגים שלא לומר טל בימות הקיץ, אלא "רב להושיע מכלכל חיים בחסד", ואמר כן בימות הגשמים, והשמיט "משיב הרוח ומוריד הגשם", אם נזכר באמצע הברכה חוזר להזכיר גשם, ואם אמר ברוך אתה ה', שבסוף הברכה, יסיים "למדני חוקיך" ויחזור להזכיר גשם. ואם חתם מחיה המתים, יאמר שם בין ברכה לברכה משיב הרוח ומוריד הגשם, ואם התחיל בברכת אתה קדוש, אפילו לא אמר אלא תיבה אחת חוזר לראש התפלה.

ג שליח צבור ששכח להזכיר בימות הגשמים "מוריד הגשם", וגם לא אמר מוריד הטל, והתחיל לומר נקדישך, דינו כאילו התחיל ברכת אתה קדוש, שהקדושה היא תחלת ברכת אתה קדוש, וצריך לחזור לראש התפלה.

ד החל מתפלת מוסף של יום טוב ראשון של פסח, מפסיקים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואומרים במקום זה "מוריד הטל". ואם טעה בימות החמה והזכיר "מוריד הגשם", אם נזכר באמצע הברכה חוזר לראש הברכה, ומתחיל אתה גבור לעולם ה' וכו', ואם התחיל מ'רב להושיע מוריד הטל", גם כן יצא. ואם נזכר אחר שאמר ברוך אתה ה' קודם שסיים "מחיה המתים", יאמר "למדני חקך" שיראה כאומר פסוק בלבד, ויחזור לאתה גבור. ואם לא נזכר עד שסיים "מחיה המתים", אף על פי שלא התחיל "אתה קדוש", חוזר לראש התפלה. ואפילו במקום שצריכים לגשמים בימות החמה, אם הזכיר "מוריד הגשם" מחזירים אותו.

ה אם טעה בימות הקיץ ואמר משיב הרוח ומוריד הגשם, מחזירין אותו, וחוזר לראש הברכה. ואם סיים הברכה, חוזר לראש התפלה. ויש אומרים שאפילו אם לא התחיל בברכה שאחריה חוזר לראש. ויש אומרים שזה דוקא אם התחיל בברכה שאחריה, אבל אם לא התחיל בברכה שאחריה, הוי כמו שעומד עדיין באותה ברכה, וחוזר לראש הברכה, ולא לראש התפלה. וכתבו במאמר מרדכי ובביאור הלכה, דלדינא אחר שסיים הברכה אפילו לא התחיל עדיין ברכה שאחריה חוזר לראש התפלה.

המשך בעמ' 3

המשן מעמ' 2 - פסקי מרן

ו אם טעה בימות הקיץ ואמר משיב הרוח ומוריד הגשם, ומיד תוך כדי דיבור תיקן ואמר מוריד הטל, יש מי שכתב, שאין זה מועיל לתקן את מה שקילקל, דאחר שאמר דבר שהוא סימן קללה בקיץ, לא מהני מה שתיקן בתוך כדי דיבור לומר מוריד הטל, אלא צריך לחזור לאתה גבור ולומר כסדר מוריד הטל. ואם חתם מחיה המתים, צריך לחזור לראש התפלה. ויש חולקים ואומרים דגם כאן מהני תיקון בתוך כדי דיבור.

ז מנהגינו לומר בקול רם בתוך שלשים יום לסוכות "משיב הרוח ומוריד הגשם", כדי להזכיר לצבור לומר כן. וכן בראש חודש ובחול המועד מנהגינו לומר באמצע הלחש בקול רם תיבות "יעלה ויבא" שמזכיר בתפלה.

ח בימות הקיץ אם נסתפק אם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם או מוריד הטל, אם הוא בתוך שלשים יום מיום טוב של פסח, צריך לחזור, שחזקה שאמר מה שהיה רגיל לומר קודם לכן. ואם הוא אחר שלשים יום, הרי הוא בחזקת שאמר מוריד הטל ואינו צריך לחזור. ואם ביום הראשון של פסח אמר תשעים פעם "מוריד הטל", דהיינו שחוזר על "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל" תשעים פעם, כנגד שלשים יום שמזכיר בהם בתפלתו שלש פעמים בכל יום מוריד הטל, אם נסתפק לאחר מכן אם אמר מוריד הגשם או מוריד הטל, הרי הוא בחזקת שלא הזכיר גשם, ואינו חוזר.

ט מי שנסתפק בימות החמה אם הזכיר מוריד הגשם, תוך שלשים יום ליום טוב של פסח, צריך לחזור ולהתפלל, גם אם נסתפק בזה רק אחר שסיים תפלתו, וכל שכן אם נסתפק בזה כשנמצא באותה ברכה.

י אפילו אם יודע בעצמו קודם שלשים יום שכבר לשונו התרגלה שלא להזכיר גשם, אין זה מועיל, וכל שהוא בתוך שלשים יום, ואינו יודע בודאות שלא הזכיר גשם צריך לחזור. ואם לאחר שלשים יום אירע פעם אחת שטעה והזכיר גשם, לא איבד את חזקתו שכבר התרגלה לשונו שלא להזכיר גשם, ולכן אם לאחר מכן נסתפק אם הזכיר גשם, אינו חוזר. ואף לענין שאלת טל ומטר, אם הוא לאחר שלשים יום אינו חוזר, ואין צריך להשלים עד תשעים תפלות, אף על פי שבשבתות אין שואלין טל ומטר. ושליח צבור קבוע, די לו בשמונה עשר ימים אחר החג, כדי שנאמר חזקה שהתרגל שלא להזכיר גשם.

יא מי שטעה בימות הקיץ אחר שלשים יום ואמר בתפלתו משיב הרוח ומוריד הגשם, צריך לחזור כפי הדין, שאין החזקה מועילה אלא בספק. ומי שטעה בתוך שלשים יום אחר יום טוב ראשון של פסח, והזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם, וחזר ותיקן טעותו, לא סתר חזקתו משום אותה טעות. ולכן אם נסתפק אם הזכיר גשם לאחר שלשים יום, הרי הוא בכלל חזקה שכבר התרגלה לשונו שלא להזכיר גשם, ואינו חוזר.

יב בכל מקום שנפסק להלכה שאם טעה חוזר לראש הברכה שטעה בה, זהו רק כשטעה בשוגג, אבל במזיד ובמתכוין, לעולם חוזר לראש התפלה.

יג אם שח שיחת חולין באמצע התפלה, אם לא שהה כדי לגמור את כולה חוזר לתחלת הברכה שפסק בה, אף על פי שהפסיק במזיד.

יד במקום שאמרו שחוזר לראש התפלה, כגון מי שטעה בשלש ראשונות באופן שצריך לחזור לראש, אינו צריך לחזור פסוק "ה' שפתי תפתח". ויש אומרים שאם השלים תפלתו ונזכר שטעה בדברים המחזירים אותו, צריך לחזור ולומר את הפסוק "ה' שפתי תפתח". וכן ראוי לנהוג.

טו מנהגינו לומר משיב הרוח ומוריד הגשם, הגימ'ל בסגול. ואין לשנות ולומר הגימ'ל בקמ"ץ.

המשן מע' 2 - נשאלו בקו - הרב אלון בן שבת

ובספר שולחן ערוך המקוצר (סימן עט הלכה א עיני יצחק הערה ב) כתב בשם חכמי תימן לברך ושכ"כ השתילי זתים סימן תכו סק"ב, ומהרי"ץ בעין חיים דף קנ"ח ע"ב. ושכן הוא מנהג האשכנזים. ואף לבני ספרד יש לנקוט שיטה ממוצעת שהרי לדעת ספר יהושע רשאי לברך אף שאין נראית כלל אם נהנין מאור הלבנה כגון שהרקיע צה, וכל שכן בזה. ע"ש.

ועיין באשל אברהם (בוטשאש סימן תכו) שכתב השיעור שיכולין לקדש במכוסת העבים באם רואים מחמתה רוב מהדברים הנראים לאורה בליל ג' ממולד, דהוא עיקר שורת הדין לברך עליה. (דמה שאין מברכין עד לאחר שבעה הוא על צד היותר טוב)

וכ"פ מרן זצ"ל בחזון עובדיה (חנוכה דיני ברכת הלבנה הלכה א. וע"ש עוד בהערה בד"ה והנה נשאלתי).

הלכך למסקנה

אפשר לכתחילה לברך ברכת הלבנה כשהיא מכוסה בענן דק, ובפרט כשמדובר בציבור שבאו במוצאי שבת לברך וראו שהיא מכוסה בענן דק, שאין לעורר עליהם שלא יברכו, כי יש לחוש שישכחו מלברך כלל במשך השבוע כשהם טרודים במלאכתם. וכל שכן בזמן החורף שיש לחוש שהלבנה תתכסה יותר בענן בשאר ימות השבוע ולא יוכל לברך עליה כלל. ורק לאדם היחידי שיוודע בעצמו שלא ישכח לברך והתקופה היא בזמן שמוג האויר תקין ויודע שלמחר יוכל לברך, יזהר לכתחלה מלברך וימתין למחר.

בברכה

אלון בן שבת

מטרות העמותה

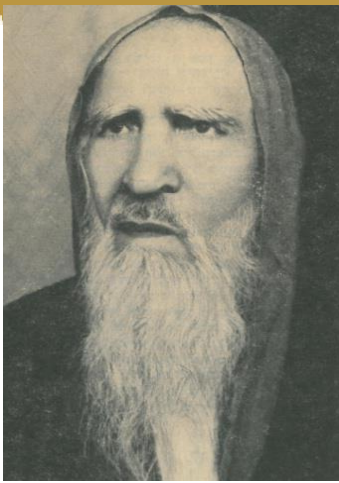
קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

ניצוצי אורה בשבילי חייו והנהגותיו בקודש של האי חסידא קדישא ופרישא רבי מכלוף פדידה זצוק"ל

הרב מכלוף פדידה זצ"ל. נולד בשנת תר"ן לאביו רבי אברהם, במחוז תאפילאלת שבמרוקו. שם גדל ונתעלה בישיבת 'אביר יעקב' בראשותו של מרן עטר רבי דוד אביחצירא הי"ד זיע"א. כפי שכותב בתחילת ספרו 'כתם פז': ברוך ה' אשר יעצני להיות מחובשי בית המדרש של אדמו"ר עטר המלך דוד אביחצירא זל"ה.

מבין המשפחות החשובות באזור תאפילאלת נמנית משפחת פדידה, ראש המשפחה הלא הוא רבי מכלוף פדידה היה בקשרי ידידות עם מרן רבי יעקב אביחצירא ובנו הגה"ק רבי אהרן.

לרבי מכלוף (הגדול) היו ששה בנים: רבי אברהם, ר' יצחק, ר' יעקב, ר' משה, ר' דוד ור' אליהו. ושתי בנות. רבי משה ורבי דוד נישאו לבני משפחת אביחצירא: רבי משה נשא לאשה את מרת לאלא רחל ע"ה בתו של הגה"ק רבי יצחק אביחצירא בן זקוניו של מרן רבי יעקב. רבי דוד נשא לאשה את מרת פריחא ע"ה בתה של אסתר אדהאן ('לאלא סתי') אף היא בתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זיע"א. כמו כן אחיהם רבי יצחק פדידה המכונה 'בא חאקי בן ננה', היה מורו ורבו של סידנא בבא סאלי זיע"א בילדותו עד הגיעו לגיל שבע עשרה (ס' הסבא קדישא, עמ' כ"ב).

וכן סיפר הגאון רבי מיכאל פדידה שליט"א (נכד רבינו, משגיח בישיבת תפארת הלוי הידועה לתפארה בירושלים) וז"ל: "פעם באתי לסידנא בבא סאלי זיע"א בשנת תשמ"ב, הוא קם ממנוחה קצרה בבכיה גדולה. שאלתי אותו למה הוא בוכה? במר אמר לי, קודם כל עדיין לא בא משיח, וזו כבר סיבה לבכות. דבר שני, שמונה עשרה חיילים יהודיים נהרגו היום, דם ישראל נשפך עדיין כמים, איך לא אבכה? באותה פגישה אמר לי בבא סאלי שמשפחת פדידה הם יראי השם משורשם, זה היה ביטוי שיצא מפיו הקדוש. (ולאפוקי מהני רבנן בדורנו שמתפארים בכך שהמלחמה לא שינתה אצלם מאומה ואין להם שום ענין במה שקורה מחוץ לתיבת הנוחות שלהם וד"ל).

וכן כותב הגאון רבי מכלוף אביחצירא זצ"ל (בהקדמה לס' קהלת יעקב) וז"ל: כיון שראינו הצרות נתרבו נתאספנו באסיפה אחת ללימודים, והיינו לומדים ב"ג תלמידים עם הרב מו"ר רבי משה אתורג'מן ז"ל, והתלמידים הם הר' ישראל אביחצירא, ואני ע"ה החו"מ, והשלישי הרב מסעוד הכהן ז"ל שחיבר פרחי כהונה, והרביעי הרב מכלוף פדידה ז"ל שגם הוא חיבר איזה חיבור על הפרשיות וכו'. והיינו לומדים גפ"ת וכן היה דרך לימודנו, הר' ישראל היה מסדר הגירסא ואח"כ מתחיל לפרש בלא ראייה בפרש"י ז"ל, וכשמתחיל לפרש כל מי שהיה יודע איזה דבר היה אומר וכו', איך שיהיה היינו אדוקים מאוד בלימוד שמהבוקר אחר תפילת שחרית וטעימת איזה דבר היינו מתחילים בלימוד עד שעה שלוש.

את המשיכה לעולם הסוד גילה רבי מכלוף בגיל צעיר, מילדותו בלט בשקידה. וכך סיפר נכדו רבי מאיר פדידה שליט"א (רב ומו"ץ ברכסים) כפי אשר שמע מאביו רבי דוד: ערב אחד מצא סבא ספר קבלה ישן, מצא בו עניין והחל להגות בו, לומד לראשונה על עשר ספירות ועל צינורות השפע, בחינות של אלוקות בעולם ועל שמות הקודש. איננו יודעים איזה ספר זה היה, אבל למחרת בבוקר התעורר וראה אפלה סביבו, וימש חושך. בבהלה קרא לאמו והסיקה שדבר מה קרה לעיניו, מוטב יישאר בבית להשגחה.

ביתניים מתחיל בישיבה השיעור של עטרת ראשנו. הוא סוקר את התלמידים ומכלוף חסר. היכן הוא, החברים לא יודעים, היום לא הגיע. רבי דוד מחיך ולא אומר דבר. לאחר השיעור צועד רבי דוד לבית של סבא ומבקר את תלמידו. 'אמור לי, הוא שואל אותו, 'אולי אתמול עיינת בספר פלוני?' כן, הוא עיין וראה, נכנס לפרדס ועוד לא יצא בשלום. רבי דוד ביקש ממנו הבטחה ששוב לא יעיין בספרי קבלה עד שימלא כרסו בש"ס ופוסקים, ורק אז יחזיר ידיו ואוקמיה, העמידו על רגליו בריא ושלם.

רבי מכלוף שימש כחבר בבית הדין יחד עם הגה"ק סידנא בבא סאלי זיע"א וכן עם הגה"ק סידנא בבא מאיר זיע"א. וכפי שהובא בס' מאור ישראל (עמ' קמז), ע"ש שהובאו צילומים מפסקי דינים שונים בכת"י.

עלייתו לארץ ישראל

בשנת תשס"ז עלה לארץ הקודש וקבע את מושבו בעיר חיפה עד יומו האחרון. בגורלו של רבי מכלוף נפלה 'מגילת אסתר' ממורו ורבו עטר רבי דוד הי"ד, ככל הנראה ירושה מאביו רבי מסעוד ומזקנו מרן האביר יעקב. עדיין היא ספונה בגנזי הנכדים. הגה"צ רבי דוד יהודיק זצ"ל פגש פעם בנכדו רבי מיכאל פדידה שליט"א וסיפר לו כיצד חמיו סידנא בבא סאלי התעניין לדעת היכן היא המגילה של אחיו הגדול רבי דוד הי"ד. אמרתי לו, כנראה היא נמצאת בחיפה, נחה דעתו.

ספרו הקדוש "כתם פז"

שנת תשכ"א כשלוש שנים קודם פטירתו, הוציא לאור את ספרו הקדוש 'כתם פז'. הספר מכיל דרושים נחמדים וחיידושים יקרים למתן תורה, לשבת זכור, לשבת הגדול, לשבת תשובה ודרוש להספד, ובסופו שירים, פיוטים, בקשות וקניות. ראשו כתם פז וסופו שירים נאים המסולאים בפז ויקרים מפנינים. הטעם לקריאת שם הספר 'כתם פז' ביאר בהקדמה לספרו: וקראתי שם הספר כתם פז לשני טעמים, אחד שעולה מספרם מכלוף בן אברהם פדידה ז"ל תנצב"ה [נראה שכוונתו לגימ' קטנה, שכן יוצא בסה"כ מאה כמנין האותיות כ' פ', טעם שני שהם ר"ת כ'ת' ת'ורה מ'דרשים פ'סוקים ז'מירות ו'שירים ובקשות על מעלת הצדיקים זל"ה].

את הספר עיטר בהסכמה ידידו מנוער רבי יצחק אביחצירא (בבא חאקי) אשר הפליג בשבחו בזה"ל: 'היות ואני מכיר את הרב מקטנותו שגדלנו יחד וכו', ותמיד היה רק בתוך ארבע אמות של הלכה בלבד, ולא אז ממנה ולא עסק בענייני העולם הזה ולא במסחר, רק בסחרה של תורה קיים לעצמו והניח כל אומניות, ולא למד אלא תורה כמו שאמר התנא וכו', ואני הצעיר שביוצגו ומכירו קאמינא שהיה תמיד תלמודו בידו יומם ולילה לא אז ממשנתו, ועסק רק במילי דקדושה צרכי ציבור ותינוקות של בית רבן, והיתה כוונתו רצויה שלא הכניס עצמו בהבלי העולם הזה וחפצו ורצונו דווקא בתורת ה' וכו', שהרב הנ"ל ראוי והגון הוא לכל דבר שבקדושה, וקיים הפסוק איש תם יושב אוהלים מנועוריו עד היום הזה ועד בכלל'.

רבינו נתבקש לישיבה של מעלה, ביום שני ד' אדר תשכ"ד, ומנוחתו כבוד בבית העלמין הישן בעיה"ק טבריה.

תמצית מההלכה היומית הרב אברהם כהנא

ליפוף חוט ברזל בשבת: קשירה בעזרת ליפוף חוט ברזל שקיות או חפצים ופתיחת הליפוף בשבת לדעת רוב הפוסקים מותרת שאין זה אפי' קשר מדרבנן או שהוא לא דרך קשירה אלא סיבוב והוי כדלת שנפתחת העשוי לזמן קצר (אור לציון ב כט, ב; חזו"ע שבת ה, עמ' עז; שבת הלוי ח, נה), ויש אוסרים אפי' הדרך להשאיר חוט זה לזמן מוגבל ליום אחד ובדיעבד לשבעה ימים ואם דעתו להשאיר כך לשמונה ימים - אסור (שש"כ ט, יד; מנו"א ג יד, יד). לפענ"ד, בפיתול אחד יש להקל אף אם עושה כן למשך זמן ממושך, אבל מעבר לפיתול אחד יש להחמיר כדין קושר (הרב הלוי).

בישול בחמה: הגמ' במסכת שבת (לט, א) מחלקת בין שלשה סוגי בישולים: א. בישול בחמה. ב. בישול באור ובתולדותיו. ג. בישול בתולדת חמה. בישול בחמה לכולם זה מותר. הטעם לכך: משום שאין דרך בישול בכך (רש"י שבת לט, א). ב. או משום שלא היה בישול כזה במשכן (נוב"י יו"ד תנינא, מג). וההבדל בין שני הטעמים יבוא לידי ביטוי אם הדרך לבשל כך אך בישול כזה לא היה במשכן כדוג' המיקרוגל. לפענ"ד, יש לחשוש שאם יש בזה דרך בישול יש מקום להחמיר (הרב הלוי).

שמיעת שירים בזמן הזה: מאז שנחרב המקדש תיקנו זכר לחורבן לא לשמוע מוזיקה, לפי השו"ע (תקס, ג) מותרת שירה אבל לא נגינה בכלי נגינה. לדעת הרמ"א שם מותרת נגינה למעט נגינה בבית המשתה. נהגו להקל כרמ"א לשמוע שירים אפי' עם כלי נגינה, אך בימי בין המיצרים ובספירת העומר נוהגים כעיקר הדין לא לשמוע מוזיקה (אגרו"מ או"ח א, קסו; יחו"ד ו, לד). מכל מקום הרבה מקילים לשמוע שירה שהיא דרך הודאה לה', בימי בין המיצרים ללא כלי נגינה, או בכלי נגינה בשמחת מצווה (יחו"ד ו, לד; הרב אלישיב בקונטרס 'אשרי האישי' למעט שירי שמחה) ויש המחמירים גם בשירה בפה (פסקי תשובות תצג, ד).

ההתייחסות למזווה בכניסתו וביציאתו: מצוות מזווה היא חובת הכלל תמיד, וכל זמן שייכנס ויצא יפגוש ביחוד השם שמו של הקב"ה ויזכור אהבתו, ויעור משנתו... ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים (רמב"ם מזווה ו, ג). ישנו מנהג להניח את היד על המזווה כאשר נכנסים לבית או יוצאים ממנו, כדי לזכור את תוכן המזווה (רמ"א יו"ד רפה, ב). בשם האר"י מובא, גם המנהג לנשק את המזווה, לאו דווקא באופן ישיר, אלא די בנישוק היד שנגעה במזווה (ברכ"י יו"ד רפה, ד).

סנדק פעמיים: סנדק הוא האיש המחזיק על ברכיו את הנימול בעת ביצוע המילה. פירוש המילה ביוונית פטרון ופרקליט (ערוך ערך סנדיקוס). יש שדימו את הסנדק למקטיר הקטורת המעשרת את בעליה (רמ"א יו"ד רסה, יא) ומטעם זה, אין נותנים את הסנדקאות לאותו אדם להיות סנדק פעמיים לאותו אב (ש"ך רסה, כב) ויש שלא חששו לזה ושומר מצוה לא ידע דבר רע (יחו"ד ג, עז). נוהגים לבחור את המוהל והסנדק ההגון והטוב (רמ"א רסד, א).

אשר בחר בנו: נוהגים שכל הקהל עולים לתורה בשמחת תורה. הגר"ש אויערבך נתן טעם: כדי שיכריז כל אחד 'אשר בחר בנו... ונתן לנו את תורתו' יוחי עולם נטע בתוכנו, כלומר שהם חיינו ואורך ימינו (הליכות שלמה מועד א, רמז). ניתן אף לומר שמכוונים לכך שני חלקי הברכה הראשונה: 'אשר בחר בנו' - כנגד שמיני עצרת בו מתגלה הקשר בין הקב"ה לכנסת ישראל. 'ונתן לנו את תורתו' - כנגד שמחת תורה (אוהל מועד אלול-תשרי, עמ' קסג).

עסק התורה בימים שנצטוונו לשמוח בהם: מצד עצם השבת והימים טובים שנצטוונו לענג אותם ולשמוח בהם, זה עצמו מחייב את עסק התורה, כי מה הדבר הכי גורם שמחה לאדם? זה עסק התורה הקדושה! וכמו שכתוב: 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', והחייב והצורך בענין השמחה בשבתות וימים טובים זה מצד עצמו מחייב את עסק התורה, כי באמצעותה אדם מתמלא רגשות של שמחה (אבני חן - מועדים, עמ' 6).

כלאיים בבהמה למקדש: המושג כלאיים בבהמה מתייחס לבהמה שנולדה מהרכבת שני מינים של בעלי חיים ודינה שהיא פסולה להקרבה על גבי המזבח (רמב"ם איסורי מזבח ג, ד). מאידך הולד של בהמת כלאיים מותר בהקרבה על המזבח (רמב"ם איסורי המזבח ג, יב). בהמות אלו מותרות באכילה ולא נאסרו אלא בהקרבה למזבח בלבד (תמורה כח, א).

ברכה על ראיית נהר הירדן: הלכה היא, שהרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל כגון מעברות הירדן, כלומר המקום שבו עברו ישראל בירדן בחרבה בימי יהושע מברך בשם ומלכות: 'שעשה נסים לאבותינו במקום הזה' (שו"ע או"ח ריח, א). אין לברך אלא א"כ רואה את המקום המדויק בו עברו ישראל, אבל אם רואה חלק מהירדן אינו יכול לברך אלא יזכיר את חסדי ה' והשגחתו (כפתור ופרח ז) ויברך בלא שם ומלכות (כה"ח ריח, ד). יש אומרים שאם רואה את כל קטע הירדן מהמטוס מים המלח עד גשר אדם שאז בוודאות הוא כנגד העיר יריחו של פעם יברך בשם ומלכות (אול"צ ב יד, מ), ויש אומרים כי גם במקרה כזה יברך בלי שם ומלכות, מכיוון שאין הנס ניכר מתוך המקום (אבני דרך ג, פז).

כשרות החזיר לעתיד לבוא: החזיר הוא בעל החיים המזוהם והטמא ביותר, לפיכך לא נמנה עם שאר בעלי החיים בפרק שירה, הוא אינו מסוגל להסתכל בשמים וזה מחמת נפילתו בעמקי הקליפות (סידור בית יעקב ליעב"ץ, זמרת הארץ). יש שאמרו בשם מדרש, שלעת"ל עתיד הקב"ה להחזירו לישראל והדברים כפשוטם שהחזיר יעלה גרה ויהיה בעל סימני טהרה (אור החיים ויקרא יא, ג), ויש שאמרו שזהו משל לישראל שיהיו יושבים בארצם שלווים כאילו אין דבר שאינם רשאים לעשות, או על דרך הסוד שיש מלאך קטגור שנקרא 'חזירא"ל', שעתידי הקב"ה להחזירו ולהיות סגור על ישראל (רדב"ז ב, תתכח). פירוש אחר, שהכוונה למלכות אדום המשולה לחזיר שעתידה לחזור ולשרת את עם ישראל (רי' בחיי ויקרא יא, ד-ז). ויש שאמרו שאין כזה מדרש (תורה תמימה ויקרא יא ז, כא).

מטרות העמידה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים